

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 337/06-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza o sťažnosti Mgr. V. H., I., zastúpenej advokátkou JUDr. A. G., T., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. V. H., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť Mgr. V. H., trovy právneho zastúpenia v sume 2 201,50 Sk (slovom dvetisícdivestojeden slovenských korún a päťdesiat

halierov) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. A. G., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. III. ÚS 337/06-10 z 19. októbra 2006 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. V. H., I. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátkou JUDr. A. G., T., v časti v ktorej namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Cob 121/2005-45 z 8. marca 2006.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd prerokoval túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže tak ako sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne v podaní z 12. decembra 2006, aj krajský súd vo vyjadrení č. Spr. 3757/2006 z 15. decembra 2006 vyslovili súhlas s tým, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd preto pri svojom rozhodovaní vychádzal z obsahu sťažnosti, z písomných vyjadrení a z listinných dôkazov.

Sťažovateľka požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006 s tým, aby bol označený rozsudok zrušený a vec vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa sťažovateľka domáhala úhrady trov právneho zastúpenia v sume 2 201,50 Sk.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala Okresnému súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou sa domáhala uloženia povinnosti S., a. s., B. (ďalej len „žalovaná“), zaplatiť 36 797,03 Sk z dôvodu poplatku z omeškania a uhradiť trovy

konania. Okresný súd rozsudkom č. k. 42 Cb/110/2005-28 z 3. novembra 2005 rozhodol tak, že zaviazal žalovanú zaplatiť sťažovateľke sumu 3 654,27 Sk, v časti o zaplatenie 254,33 Sk konanie zastavil, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a úhradu trov konania žiadnemu z účastníkov nepriznal. Z rozsudku vyplýva, že okresný súd priznal sťažovateľke poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne z dlžnej sumy pri faktúrach splatných po 1. júni 2003.

V odôvodnení rozsudku okresného súdu sa okrem iného uvádza:

„Dňa 15. 7. 2004 bol v Zbierke zákonov uverejnený Nález Ústavného súdu SR zo dňa 17. 5. 2004, podľa ktorého ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 20 ods. 1 druhou vetou v spojení s čl. 13 ods. 3 a 4 Ústavy SR.

Podľa článku 125 ods. 3 Ústavy SR ak ústavný súd svojim rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v ods. 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v ods. 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Z uvedeného jednoznačne vyplýva, že ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platné a účinné v čase vyhlásenia rozhodnutia Ústavného súdu SR zo dňa 17. 5. 2004, t. j. upravujúce výšku poplatku z omeškania na sadzbu 0,01 %, stratilo účinnosť dňom 15. 7. 2004 (deň uverejnenia rozhodnutia Ústavného súdu SR v Zbierke zákonov), t. j. na poplatky z omeškania, pri ktorých vzniklo právo na ich vyúčtovanie v období od 1. 6. 2003 do 15. 7. 2004 je potrebné aplikovať ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení účinnom od 1. 6. 2003 do 15. 7. 2004 (zákon č. 138/2003 Z. z.).

V danom prípade všetky faktúry žalobcu boli splatné v čase od 1. 6. 2003 do 15. 7. 2004 t. j. v období platnosti a účinnosti zákona č. 138/2003 Z. z., a preto súd zaviazal

žalovaného na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 3.654,27 Sk pri sadzbe poplatku z omeškania 0,01 % za každý kalendárny deň omeškania.“

Proti citovanému rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka 24. marca 2005 odvolanie, ktorým sa domáhala, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a zaviazal žalovanú na zaplatenie poplatku z omeškania aj vo zvyšnej sume 32 888,43 Sk, ako aj trov konania. O odvolaní sťažovateľky krajský súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006, ktorým prvostupňový rozsudok v napadnutej časti potvrdil a trovy odvolacieho konania sťažovateľke nepriznal. V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku krajský súd poukazuje okrem iného na to, že:

„Podľa § 2 zák. č. 1/1993 Z. z. o zbierke zákonov o všetkom, čo bolo v zbierke zákonov uverejnené, platí domnienka, že dňom uverejnenia sa stalo známym každému, koho sa to týka, domnienka o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov je nevyvrátiteľná. Podľa § 3 ods. 1, 3 tohto zákona všeobecne záväzne právne predpisy a rozhodnutia Ústavného súdu SR uvedené v § 1 ods. 1 nadobúdajú platnosť dňom ich vyhlásenia v zbierke zákonov. Ak je to odôvodnené naliehavým všeobecným záujmom, môže sa v právnom predpise výnimočne ustanoviť skorší začiatok jeho účinnosti, najskôr však dňom vyhlásenia v zbierke zákonov. Jedným z princípov právneho štátu je i právna istota. Je nespornou skutočnosťou, že povinnosti možno ukladať len na základe zákona, v jeho medziach, aby zachovanie základných práv a slobôd, rovnako podľa čl. 2 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd, každý je oprávnený konať čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. S poukazom na vyššie uvedené zásady a zákonné ustanovenia, odvolací súd vyslovil právny záver, že na daný vzťah treba aplikovať u faktúr, ktoré sa stali splatnými po 1. 6. 2003 ust. § 38 ods. 4 zák. č. 138/2003 Z. z., ktorým bol zmenený zák. č. 273/1994 Z. z., keďže v čase omeškania žalobcu u faktúr splatným po 1. 6. 2003 bol platný a účinný tento zákon. Vzhľadom k tomu, že je nesporné, že až uverejnením rozhodnutia Ústavného súdu SR v zbierke zákonov dňa 15. 7. 2004 stratilo ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. platné a účinné v čase vyhlásenia rozhodnutia Ústavného súdu SR zo dňa 17. 5. 2004, t. j. upravujúce výšku poplatku z omeškania na sadzbu 0,1 % účinnosť. Z uvedeného je teda nesporné, že v období od 1. 6. 2003 do 15. 7. 2004 je potrebné aplikovať ust. § 38 ods. 4 zák. č. 138/2003 Z. z.

Vzhľadom tiež k tej skutočnosti, že zákon má spätnú účinnosť len vtedy, ak je v ňom výslovne upravená. Súd prvého stupňa rozhodol správne, keď u faktúr splatných po 1. 6. 2003 priznal žalobcovi poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne, preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti ako vecne správny potvrdil podľa ust. § 219 O. s. p.“

Podľa názoru sťažovateľky bolo napadnutým rozsudkom krajského súdu porušené jej základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Právna argumentácia sťažovateľky na podporu tvrdenia o porušení jej základného práva sa opiera o nález ústavného súdu zo 17. mája 2004 publikovaný v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka zákonov“) pod č. 396/2004 Z. z. (sp. zn. PL. ÚS 38/03).

K prijatej sťažnosti sa na základe výzvy ústavného súdu podľa § 29 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyjadril podpredseda krajského súdu podaním z 15. decembra 2006. Z jeho vyjadrenia vyplýva, že krajský súd ako súd odvolací v uvedenom konaní vo svojom rozsudku sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006 vychádzal z právneho názoru, podľa ktorého rozhodnutie ústavného súdu má účinky ex nunc, t. j. jeho účinky pôsobia až po jeho publikácii v Zbierke zákonov a nie spätne (ex tunc). Uvedený názor podľa neho vychádzal „aj z článku 1 Ústavy SR, ktorý proklamuje právnosť štátu SR, a z judikatúry ÚS SR, z ktorých rovnako vyplýva, že princípom právnej istoty musí byť dôvera v účinný a platný právny predpis“. S odvolaním sa na svoju argumentáciu v závere svojho vyjadrenia podpredseda krajského súdu uviedol, že sťažnosť sťažovateľky v uvedenej veci nie je podľa neho dôvodná.

Keďže v konaní mohli byť dotknuté aj práva, resp. oprávnené záujmy žalovanej, doručil ústavný súd žalovanej podanú sťažnosť, uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 337/06-10 z 19. októbra 2006, vyjadrenia podpredsedu krajského súdu, ako aj stanovisko právnej zástupkyne sťažovateľky s tým, že žalovaná má právo sa vo veci vyjadriť. Žalovaná však právo vyjadriť sa vo veci nevyužila.

II.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal 19. októbra 2006 na ďalšie konanie III. senát ústavného súdu. Dňa 22. januára 2007 skončilo funkčné obdobie sudcovi spravodajcovi, ktorému bola vec na ústavnom súde pridelená. Po schválení Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2007 a prerozdelení vecí novovymenovaným sudcom sa sudkyňou spravodajkyňou v tejto veci stala Marianna Mochnáčová, ktorá je členkou IV. senátu. Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol IV. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo, ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa čl. 125 ods. 3 ústavy ak ústavný súd svojím rozhodnutím vysloví, že medzi právnymi predpismi uvedenými v odseku 1 je nesúlad, strácajú príslušné predpisy, ich časti, prípadne niektoré ich ustanovenia účinnosť. Orgány, ktoré tieto právne predpisy vydali, sú povinné do šiestich mesiacov od vyhlásenia rozhodnutia ústavného súdu uviesť ich do súladu s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami vyhlásenými spôsobom ustanoveným zákonom, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. b) a c), aj s inými zákonmi, a ak ide o predpisy uvedené v odseku 1 písm. d), aj s nariadeniami vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy. Ak tak neurobia, také predpisy, ich časti alebo ustanovenia strácajú platnosť po šiestich mesiacoch od vyhlásenia rozhodnutia.

Podľa čl. 125 ods. 6 ústavy rozhodnutie ústavného súdu vydané podľa odsekov 1, 2 a 5 sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Právoplatné rozhodnutie ústavného súdu je všeobecne záväzné.

Podľa § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde nález, ktorým sa zistil nesúlad právnych predpisov s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, vyhlási sa spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Nález je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 1 zákona o ústavnom súde právny predpis, jeho časti alebo niektoré jeho ustanovenia strácajú účinnosť dňom vyhlásenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov.

Podľa § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stratou účinnosti, prípadne platnosti právnych predpisov na základe nálezu ústavného súdu sa neobnovuje platnosť právnych predpisov nimi zrušených; ak však išlo len o ich zmenu alebo o doplnenie, platí skorší právny predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ak je v danom prípade oprávnený o ochrane základných práv sťažovateľa rozhodnúť všeobecný súd, je právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať vo veci vylúčená.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/00).

Za výnimku zo zásady, podľa ktorej výklad zákonov prislúcha predovšetkým všeobecným súdom, treba považovať výklad ustanovení zákona o ústavnom súde. V danom prípade ide najmä o výklad tých ustanovení zákona o ústavnom súde, z ktorých možno vyvodit' právne účinky nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach. Konkrétne ide najmä o ustanovenia § 41a a § 41b v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pre označené ustanovenia zákona o ústavnom súde je charakteristické vzájomné pôsobenie princípu ochrany a zachovania ústavnosti na jednej strane a princípu právnej istoty na strane druhej. Oba princípy sú neoddeliteľnou súčasťou princípu právneho štátu vyjadreného v čl. 1 ods. 1 prvej vete ústavy. Princíp ochrany a zachovania ústavnosti sa realizuje v danom prípade samotným rozhodovaním ústavného súdu v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy a jeho následnými právnymi účinkami na rozhodnutia, resp. rozhodovanie súdov a iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach. Princíp právnej istoty sa prejavuje v dvoch smeroch. Jednak je založený na prezumpcii ústavnosti právnych predpisov (až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) a jednak na zachovaní právoplatnosti rozhodnutí súdov a iných orgánov verejnej moci vychádzajúcich z prezumpcie ústavnosti. Podľa názoru ústavného súdu pri kolízii spomínaných princíпов treba dať prednosť jednoznačne princípu zachovania a ochrany ústavnosti, a to za súčasného spolupôsobenia bŕzd vyplývajúcich z uplatnenia princípu právnej istoty (*mutatis mutandis* I. ÚS 51/06).

Opierajúc sa aj o uvedené východiská zákonodarca pri prijímaní zákona o ústavnom súde rozlíšil vplyv účinkov nálezov ústavného súdu vydaných v konaní o súlade právnych predpisov na konania pred súdmi a inými orgánmi verejnej moci v individuálnych veciach na tie, ktoré boli v čase uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov už právoplatne skončené (§ 41b zákona o ústavnom súde), a tie, ktoré ešte v čase

uverejnenia nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov neboli právoplatne skončené (§ 41a zákona o ústavnom súde). V oboch prípadoch ale zákonodarca umožnil v záujme uplatnenia princípu ochrany a zachovania ústavnosti do miery zlučiteľnej s princípom právnej istoty konvalidovať nepriaznivé účinky rozhodnutí súdov alebo iných orgánov verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré vyplývajú, resp. by vyplývali z aplikácie ustanovení právnych predpisov, ktoré v konaní o súlade právnych predpisov označil ústavný súd za nesúladne s ústavou.

V danom prípade sťažovateľka namieta postup a rozhodnutie krajského súdu v konaní, ktoré začalo 21. decembra 2004, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 v Zbierke zákonov. Krajský súd bol preto povinný v čase, keď rozhodoval, aplikovať na daný prípad § 41a v spojení s § 41 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie krajského súdu bola nevyhnutná správna interpretácia a aplikácia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

III.

Zo sťažnosti i z predložených príloh vyplýva, že sťažovateľka v predmetnom konaní založila svoj nárok na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % za každý deň z omeškania po 1. júni 2003 na právnom názore, podľa ktorého dňom uverejnenia nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov, t. j. dňom 15. júla 2004, sa v zmysle ustanovenia § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde stalo neúčinným len novelizované znenie § 38 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 273/1994 Z. z.“) zavedené zákonom č. 138/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 138/2003 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júna 2003, a ustanovujúce poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý kalendárny deň z omeškania.

Sťažovateľka zároveň tvrdí, že od tohto dňa, t. j. od 15. júla 2004, je účinné ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení platnom pred novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z., t. j. v znení, podľa ktorého predstavuje poplatok z omeškania 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň z omeškania.

Podľa právneho názoru vysloveného krajským súdom v odôvodnení napadnutého rozsudku:

„(...) odvolací súd vyslovil právny záver, že na daný vzťah treba aplikovať u faktúr, ktoré sa stali splatnými po 1. 6. 2003 ust. § 38 ods. 4 zák. č. 138/2003 Z. z., ktorým bol zmenený zák. č. 273/1994 Z. z., keďže v čase omeškania žalobcu u faktúr splatným po 1. 6. 2003 bol platný a účinný tento zákon. Vzhľadom k tomu, že je nesporné, že až uverejnením rozhodnutia Ústavného súdu SR v zbierke zákonov dňa 15. 7. 2004 stratilo ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. platné a účinné v čase vyhlásenia rozhodnutia Ústavného súdu SR zo dňa 17. 5. 2004, t. j. upravujúce výšku poplatku z omeškania na sadzbu 0,1 % účinnosť. Z uvedeného je teda nesporné, že v období od 1. 6. 2003 do 15. 7. 2004 je potrebné aplikovať ust. § 38 ods. 4 zák. č. 138/2003 Z. z. Vzhľadom tiež k tej skutočnosti, že zákon má spätnú účinnosť len vtedy, ak je v ňom výslovne upravená. Súd prvého stupňa rozhodol správne, keď u faktúr splatných po 1. 6. 2003 priznal žalobcovi poplatok z omeškania vo výške 0,01 % denne, preto odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti ako vecne správny potvrdil podľa ust. § 219 O. s. p.“

Pri posudzovaní sťažnosti vychádzal ústavný súd z nasledovných zistení:

1. Krajský súd v predmetnej veci rozhodol 8. marca 2006, t. j. v čase po uverejnení nálezu ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 v Zbierke zákonov. Navyše v čase, keď krajský súd vo veci rozhodoval, stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v zmysle čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy nielen účinnosť, ale aj platnosť, keďže dňom 15. januára 2005 márne uplynula lehota podľa čl. 125 ods. 3 druhej vety ústavy, v rámci ktorej bola Národná rada Slovenskej republiky povinná uviesť protiústavné znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. do súladu s ústavou.

2. Nálezom ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 38/03 zo 17. mája 2004 bol vyslovený nesúladi § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. s ústavou v znení zavedenom novelizáciou vykonanou zákonom č. 138/2003 Z. z. Z tohto vyplýva, že krajský súd bol v danom prípade povinný pri rozhodovaní aplikovať znenie § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde, text za bodkočiarkou, podľa ktorého „ak však išlo o zmenu alebo doplnenie, platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“.

Z uvedených zistení vyplýva, že krajský súd bol povinný pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu č. k. 42 Cb/110/2005-28 z 3. novembra 2005 ústavne súladným spôsobom aplikovať § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd na odôvodnenie tohto svojho záveru považuje za potrebné uviesť, že v danej veci je nesporné, že § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. v čase rozhodovania krajského súdu nebol účinný ani platný, t. j. už nebol súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Z toho vyplýva, že krajský súd v čase svojho rozhodovania nemohol aplikovať na daný prípad § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v neplatnom znení, t. j. nemohol potvrdiť nárok sťažovateľky na poplatok z omeškania vo výške 0,01 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania, ktorý jej priznal v označenom prvostupňovom rozsudku okresný súd za obdobie od 1. júna 2003, a to bez ohľadu na to, že v čase, keď tento nárok uplatnený sťažovateľkou vznikol, bolo toto ustanovenie platné a účinné. Podľa názoru ústavného súdu totiž dňom márneho uplynutia lehoty podľa čl. 125 ods. 3 tretej vety ústavy stratilo ustanovenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení podľa novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z. platnosť ex tunc (nie ex nunc), t. j. bolo anulované od počiatku. Inými slovami na toto ustanovenie zákona č. 273/1994 Z. z. sa hľadí, akoby nikdy nebolo platné, a teda nikdy nebolo súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky.

Za týchto okolností bolo pre rozhodnutie krajského súdu potrebné zodpovedať otázku, aké znenie a či vôbec nejaké znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. bolo platné a účinné v čase jeho rozhodovania, t. j. podľa akého znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. mal vo veci krajský súd rozhodnúť. Odpoveď na túto otázku vyplýva z § 41a ods. 3

zákona o ústavnom súde, konkrétne z citovaného textu za bodkočiarkou. Z tohto textu nesporne vyplýva, že v danom prípade po strate účinnosti (po 15. júli 2004), ako aj po následnej strate platnosti (po 15. januári 2005) posledného znenia § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 „platí skorší predpis v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“, t. j. § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. platil v čase rozhodovania krajského súdu v znení pred nadobudnutím platnosti a účinnosti novelizácie vykonanej zákonom č. 138/2003 Z. z., keď ustanovoval poplatok z omeškania vo výške 0,1 % z dlžnej sumy za každý deň omeškania.

V záujme odstránenia akýchkoľvek pochybností o interpretácii textu § 41a ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd už v rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 72/06 uviedol svoj názor na interpretáciu v ňom obsiahnutého slovného spojenia „platí skorší predpis“, podľa ktorého toto slovné spojenie treba vykladať tak, že stratou účinnosti, prípadne platnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia na základe rozhodnutia (nálezu) ústavného súdu sa obnovuje nielen platnosť, ale aj účinnosť „skoršieho predpisu v znení platnom pred touto zmenou alebo doplnením“. Takýto výklad je založený na logickom argumente, podľa ktorého samotné obnovenie platnosti skoršieho právneho predpisu by nemalo žiadny právny význam pre ochranu ústavnosti v konaniach pred súdom alebo iným orgánom verejnej moci v individuálnych veciach, ktoré neboli ešte právoplatne skončené v čase pred uverejnením príslušného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov a na ktoré sa mal aplikovať právny predpis (jeho časť, prípadne niektoré jeho ustanovenie), ktorý nie je podľa príslušného nálezu ústavného súdu prijatého v konaní o súlade právnych predpisov v súlade s ústavou.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd v danom prípade oprel svoj rozsudok sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006 o také znenie § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., ktoré v čase jeho rozhodovania nebolo ani platné, ani účinné, t. j. rozhodol v zjavnom rozpore s ústavou a zákonom, a preto týmto rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy.

Záver ústavného súdu o porušení čl. 46 ods. 1 ústavy korešponduje aj so stanoviskom pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/06 z 11. októbra 2006, ktorým ústavný súd prijal zjednocujúce stanovisko k odchylným právnym názorom senátov ústavného súdu vyslovených pri svojej rozhodovacej činnosti na aplikáciu nálezu ústavného súdu č. k. PL. ÚS 38/03-89 zo 17. mája 2004 v konaní pred všeobecným súdom, ktorého predmetom je určenie výšky poplatku z omeškania podľa zákona č. 273/1994 Z. z.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a zároveň môže vec vrátiť na ďalšie konanie.

V záujme ochrany ústavou garantovaného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktoré bolo porušené rozsudkom krajského súdu sp. zn. 4 Cob 121/2005 z 8. marca 2006, bolo potrebné tento rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie krajskému súdu.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním advokátkou JUDr. A. G. v konaní pred ústavným súdom.

Sťažovateľka prostredníctvom svojej právnej zástupkyne požiadala o priznanie úhrady trov konania pred ústavným súdom spolu vo výške 2 201,50 Sk, ktoré bližšie špecifikovala ako „*trovy konania vo výške 1 850,- Sk vrátane 19 % DPH vo výške 351,50 Sk spolu vo výške 2 201,50 Sk*“.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11, § 14 ods. 1, § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody porušené, ktorých sťažovateľka namieta, v zásade nie je oceniteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2006 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 2 730 Sk a hodnota režijného paušálu 164 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 2 201,50 Sk neodporuje platným právnym predpisom, je nižšia než suma, ktorá by jej prislúchala podľa vyhlášky, a preto priznal náhradu trov právneho zastúpenia v celej výške uplatnenej právnou zástupkyňou sťažovateľky tak, ako je to uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. marca 2007